

В.В. Компанієць, д-р екон. наук, проф., академік Академії економічних наук України (*ХГУ НУА, Харків*)

О.О. Бела, здоб. ОС PhD (*УкрДУЗТ, Харків*)

ГЛИБИННІ ЗМІНИ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА ТА АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО ТА МОРАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ БІЗНЕСУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Забезпечення сталого економічного зростання в будь-якій країні, в т.ч, в Україні, потребує активного залучення до цього процесу бізнесу.

Але сучасний бізнес діє в надзвичайно складних умовах глибинних та глобальних змін. Відбуваються процеси трансформації соціально-економічних відносин та соціально-економічних систем усіх рівнів, починаючи від глобальної системи, і закінчуючи окремим підприємством. Демографічна криза та перебудова демографічного портрету світу, ресурсні та екологічні проблеми, шоківі впливи ковід-кризи, стрімкі технологічні нововведення, глобальна рецесія, яка загрожує новою великою депресією, зростання соціальної нерівності, соціальної та політичної напруги з виникненням великих воєнних конфліктів – ось неповний перелік викликів, з якими зіткнувся бізнес. В наслідок цього середовище діяльності бізнесу стало швидко змінюваним, невизначеним, агресивно-конкурентним, високо ризикованим.

І в такому новому середовищі бізнес повинен не тільки отримувати доходи, прибуток, але й залишатись соціально відповідальним, а як максима – прагнути до забезпечення морально відповідальної діяльності. Це обумовлено не тільки суто раціонально-економічною, але й соціальною, людською природою економічних відносин, бізнесу.

Людина є головним діячем, творцем економіки і на неї пов'язані усі процеси, що відбуваються в бізнесі. І морально відповідальне ставлення до людини (в особі працівника, клієнта, контрагента), тобто таке ставлення, що відповідає моральним нормам та голосу совісті, стає найважливішим фактором збереження та розвитку справи. Адже саме таке ставлення викликає довіру, бажання плідно працювати чи співпрацювати в (з) певній (ою) компанією, зберігати лояльність навіть в скрутних соціально-економічних умовах.

З іншого боку, без розвитку соціально відповідального бізнесу забезпечити сталий соціально-економічний розвиток країни неможливо.

Результати опитування керівників бізнесу стосовно найбільш болючих питань та трендів сучасності за період 2021-2022 рр., [1; 2], які були проведені всесвітніми аудиторськими компаніями, показали, що у порядок денний входять декілька головних питань, серед яких: слідування стратегії забезпечення етичного та соціально відповідального бізнесу, у т.ч. принципам та стандартам ESG.

Але соціально та морально відповідальна поведінка бізнесу в реальному просторі в скрутних соціально-економічних умовах, є величезною проблемою. Вже перше досить серйозне випробування нової епохи – ковід-криза, показало, що рівень соціально відповідальної поведінки бізнесу знижується і ризик безвідповідальної діяльності зростає [3; 4].

Наразі вітчизняний бізнес стикнувся з новим викликом забезпечення життєдіяльності в умовах воєнних дій, що вимагає від власників, керівників нестандартних рішень зважених не тільки відповідно до економічних та професійних норм, але, насамперед, відповідно до моральних критеріїв.

Моральна відповідальність - особиста відповідальність, заснована на прагненні діяти відповідно до того, що підказує совість. При цьому немає значення, чи наявні зовнішні спостерігачі, які оцінюють певний вчинок, що ззовні виглядає як соціально відповідальний (наприклад, благодійність). Подібна поведінка надає сенс діям та життю особистості.

І така морально відповідальна поведінка, що є вищою за ступенем відповідальності та мотивації, в порівнянні із соціально відповідальною, в умовах невизначеності, швидких і глибинних трансформацій та екстремальних ситуацій є зоною нового як теоретичного, так і практичного пошуку.

Отже, актуальними питаннями творчого пошуку стають:

- дослідження особливостей розвитку соціально і морально відповідальної діяльності бізнесу в умовах кризи і невизначеності;
- вивчення особливостей мотивації соціально та морально відповідальної діяльності бізнесу у межах кроскультурного аналізу;
- дослідження детермінант та характеристик економічної поведінки суб'єктів бізнесу в умовах системної невизначеності, а також засобів реалізації соціально та морально відповідальної поведінки керівників бізнесу, менеджерів різних ланок:
- економічні та неекономічні інструменти і способи розвитку соціальної та моральної відповідальності бізнесу (в тому числі через освіту) в нових умовах.
- розробка та слідування стратегії забезпечення етичного та соціально відповідального бізнесу, у т.ч. принципам та стандартам ESG.

Що дає для сталого розвитку економіки соціально та моральна відповідальність бізнесу? Відповідальна поведінка бізнесу може забезпечити: нові робочі місця, в т.ч. високотехнологічні та високооплачувані; надходження податків до державної казни; довіру до вітчизняного бізнесу, і як наслідок – залучення інвестицій; реалізацію соціальних проєктів; розвиток територій; випуск конкурентноздатної продукції та послуг.

Інформаційні джерела:

1. Seven priorities for EMEIA boards to transform their 2022 agenda. URL: https://www.ey.com/en_gl/board-matters/seven-priorities-for-emeia-boards-to-transform-their-2022-agenda#chapter2

2. PwC's 25th Annual Global CEO Survey. Reimagining the outcomes that matter. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/ceo-agenda/ceosurvey/2022.html>

3. Is this the moment for emerging markets to prioritize integrity? Global Integrity Report — emerging markets perspective. URL: https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/assurance/assurance-pdfs/ey-is-this-the-moment-for-emerging-markets-to-prioritize-integrity.pdf

4. Tunnel vision or the bigger picture? The EY Global Integrity Report 2022 reveals how a focus on governance can help reimagine corporate integrity. URL: https://www.ey.com/en_gl/forensic-integrity-services/how-a-focus-on-governance-can-help-reimagine-corporate-integrity

УДК 330.83:330.52

Т.Ю. Копотієнко, канд. екон. наук, доц., (*ДТЕУ, Київ*)

К.О. Лахно, здоб. вищ. осв. (*ДТЕУ, Київ*)

КЕЙНСІАНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ: ЗАСТОСУВАННЯ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

Проблема державного втручання в економіку є основною для будь-якої держави. Економічний порядок характеризується поділом у певній формі між державою та окремими особами прав прийняття економічних рішень – особливо щодо можливості прийняття рішень стосовно виробництва та права прийняття рішень відносно задоволення потреби [1, с. 24]. Ніхто не заперечує необхідність виконання державою певних функцій у сфері економіки, проте з питань, у яких пропорціях має поєднуватися державне та ринкове регулювання, які межі та напрями державного втручання, існує досить